

Poznámky k fauně motýlů (Lepidoptera) přírodní památky Vinařická hora

Notes on Lepidoptera (Insecta) of the Vinařická hora Nature Monument (Central Bohemia, Czech Republic)

Petr Heřman

Společnost pro ochranu motýlů, Solní 127, CZ – 383 01 Prachatice; e-mail: petr.272@centrum.cz

K článku patří obrázky č. 27–28 zařazené v barevné příloze na str. 494.

Abstract. Altogether 99 species of Lepidoptera were recorded at the Vinařická hora Nature Monument (Central Bohemia, Czechia) during a research in 2009–2011 and 2015. The most important findings are represented by species with conservation value, as are near threatened *Hemaris fuciformis*, vulnerable *Spialia sertorius*, *Hesperia comma*, *Iphiclides podalirius*, *Satyrium spini*, *S. acaciae*, *Glaucopsyche alexis*, endangered *Thymelicus acteon*, *Scolitantides vicrama* and critically endangered *Hipparchia semele*. Other local and thermophilous species are *Aspitates gilvaria*, *Cataclysmo riguata* and *Euphyia frustata*. Certain aspects of occurrence and habitat preferences in the selected species with respect to the high conservation potential of the locality are commented.

Key words: Lepidoptera, Czech Republic, Central Bohemia, faunistic research, management

Úvod

V posledním období bylo publikováno několik prací zabývajících se souborněji motýlí faunou středních Čech (Vrabec 2006, Číla 2009, Novák 2011). Významným krajinným fenoménem v tomto regionu je také přírodní památka (PP) Vinařická hora na Kladensku (Dobner et Lorencová 2000, Lorencová 2001). Entomologickými průzkumy zde bylo zjištěno 97 druhů střevlíkovitých brouků (Skoupý et Steif 1984) a 31 druhů mravenců (Bezděčka et Skoupý 1989). Z motýlů je v literatuře uváděn výskyt druhů *Zygaena loti*, *Z. filipendulae*, *Z. purpuralis*, *Coenonympha pamphilus*, *Aphantopus hyperantus*, *Maniola jurtina*, *Melanargia galathea*

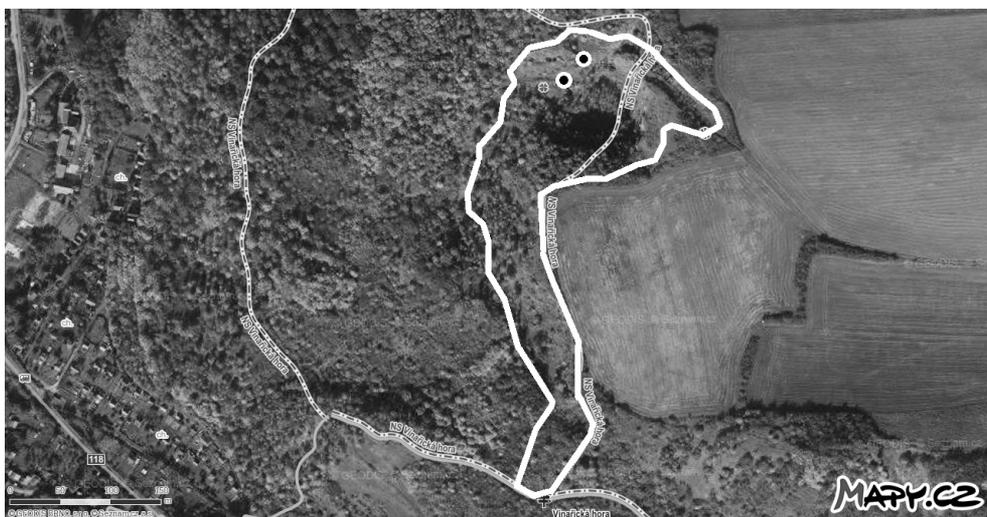
a *Hipparchia semele* (Dobner et Lorencová 2000), avšak autorovi tohoto příspěvku není známa žádná soubornější práce zahrnující tuto skupinu. Předkládaná publikace tak představuje první komplexnější pojednání o motýlí fauně PP Vinařická hora.

Materiál a metodika

Pozorování druhů aktivních ve dne probíhalo na předem vytyčeném transektu (Obr. 1), a to v období 2009–2011 vždy sedmkrát za sezónu (mezi daty 28.4. a 23.9.) a v sezóně 2015 během čtyř exkurzí v intervalu 29.5.–21.8. Lákání nočních druhů na světelné zdroje (samočinné lapače s 8W UV trubicí, lokalizace viz Obr. 1) proběhlo v termínech 31.5.–1.6. a 16.–17.7.2015.

Systém a názvosloví jsou uvedeny dle Laštůvky et Lišky (2011), s výjimkou tzv. denních motýlů (skupina Rhopalocera), jejichž názvosloví vychází z práce Kudrny et al. (2015). U ochranářsky významných druhů je za názvem druhu uvedena příslušná kategorie ohrožení dle Farkače et al. 2005 (NT = téměř ohrožený, VU = zranitelný, EN = ohrožený, CR = kriticky ohrožený) nebo dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. (O = ohrožený). Následuje chronologický výpis dat nálezů a jejich četností (číselně či slovně; v kulatých závorkách). U významnějších nálezů je připojen slovní komentář.

Determinaci provedl autor, některé významnější nálezy nebo determinačně obtížnější taxony byly dokladovány a tento materiál je uložen ve sbírce autora.

Obr. 1. Vymezení transektu (široká bílá linie) a lokalizace světelných lapačů (bílé kroužky v severní části oblasti vymezené transektem). Zdroj: www.mapy.cz, upravil P. Heřman.

Fig. 1. Delineation of the transect (wide white line) and light traps (white circles in northern part of the transect area). Source: www.mapy.cz, modified by P. Heřman.

Výsledky

Komentovaný seznam zjištěných druhů

YPONOMEUTIDAE

Yponomeuta plumbella (Den. & Schiff., 1775): 30.6.2015 (1 ex.)

ARGYRESTHIIDAE

Argyresthia pruniella (Clerck, 1759): 30.6.2015 (1 ex.)

PTEROPHORIDAE

Cnaemidophorus rhododactyla (Den. & Schiff., 1775): 18.6.2009 (1 ex.)

TORTRICIDAE

Agapeta hamana (Linnaeus, 1758): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

ZYGAENIDAE

Zygaena loti (Den. & Schiff., 1775): 30.6.2015 (3 ex.)

Zygaena filipendulae (Linnaeus, 1758): 30.7.2009 (10 ex.), 31.7.2010 (7 ex.), 15.8.2010 (2 ex.), 21.8.2010 (2 ex.), 29.7.2011 (1 ex.)

HESPERIIDAE

Erynnis tages (Linnaeus, 1758): 17.5.2009 (1 ex.)

Spialia sertorius (Hoffmannsegg, 1804): VU; 17.5.2009 (2 ex.), 21.8.2011 (1 ex.)

Druh vázaný na nejranější sukcesní stadia, na Vinařické hoře pozorován na místech vystavených sešlapu a holých výchozech horninového podkladu s porosty živné rostliny (*Sanguisorba minor*).

Pyrgus malvae (Linnaeus, 1758): 17.5.2009 (3 ex.), 22.5.2010 (2 ex.)

Carterocephalus palaemon (Pallas, 1771): 17.5.2009 (5 ex.), 29.5.2015 (1 ex.)

Thymelicus sylvestris (Poda, 1761): 30.6.2015 (1 ex.)

Thymelicus lineola (Ochsenheimer, 1806): 18.6.2009 (3 ex.), 17.7.2009 (4 ex.), 30.7.2009 (2 ex.), 5.7.2010 (5 ex.), 31.7.2010 (2 ex.), 2.7.2011 (2 ex.), 30.6.2015 (hojně), 17.7.2015 (hojně)

Thymelicus acteon (Rottemburg, 1775): EN; 30.7.2009 (1 ex.), 16.8.2009 (1 ex.)

Na lokalitě zachycen v porostech dlouhostébelných teplomilných trávníků s rozptýlenou keřovitou vegetací, což odpovídá biotopovým preferencím uváděným Benešem et al. (2002). Druh vyžadující mozaikovitost praktické péče, tj. v tomto případě rovnoměrné vyčlenění dílčích plošek či pásů, které v dané sezóně zůstanou bez zásahu (Konvička et al. 2005).

Hesperia comma (Linnaeus, 1758): VU; 16.8.2009 (3 ex.), 31.8.2009 (1 ex.), 15.8.2010 (4 ex.), 21.8.2010 (1 ex.), 21.8.2011 (6 ex.), 1.9.2011 (2 ex.)

V oblasti PP Vinařická hora vyhledává především intenzivněji sešlapávané plochy v okolí vrcholu a obecně místa ranějších sukcesních stadií.

Ochloides sylvanus (Esper, 1777): 27.6.2010 (6 ex.), 5.7.2010 (3 ex.), 31.7.2010 (1 ex.), 30.6.2015 (hojně), 17.7.2015 (1 ex.)

PAPILIONIDAE

Iphiclides podalirius (Linnaeus, 1758): VU, O; 17.5.2009 (3 ex.), 16.8.2009 (2 ex.), 19.9.2009 (2 housenky na *Prunus spinosa*), 31.7.2010 (4 ex.), 15.8.2010 (2 ex.), 21.8.2010 (1 ex.), 21.8.2011 (1 ex.), 29.5.2015 (2 ex.)

***Papilio machaon* Linnaeus, 1758:** O; 17.5.2009 (5 ex.), 17.7.2009 (2 ex.), 30.7.2009 (1 ex.), 16.8.2009 (2 ex.), 31.8.2009 (2 ex.), 31.7.2010 (4 ex.), 15.8.2010 (10 ex.), 21.8.2010 (5 ex.), 5.6.2011 (2 ex.), 21.8.2011 (3 ex.), 1.9.2011 (1 ex.), 29.5.2015 (1 ex.), 17.7.2015 (1 ex.)

Oba druhy se soustřeďují ponejvíce v oblasti vrcholu Vinařické hory, což vyplývá z jejich specifické etologie (hilltopping). Zranitelný *I. podalirius* je vývojově vázán na rozvolněné exponovanější biotopy s nezapojenými porosty trnek a hlohů, přičemž (dle nálezů housenek na lokalitě) ke kladení samice vyhledávají především keře menšího vzrůstu.

PIERIDAE

***Leptidea juvernica* Williams, 1946:** 17.7.2009 (1 ex.)

***Anthocharis cardamines* (Linnaeus, 1758):** 17.5.2009 (5 ex.), 22.5.2010 (2 ex.), 29.5.2015 (hojně)

***Pieris brassicae* (Linnaeus, 1758):** 17.7.2009 (4 ex.), 31.8.2009 (3 ex.), 5.7.2010 (1 ex.), 31.7.2010 (1 ex.), 15.8.2010 (1 ex.), 1.9.2011 (1 ex.), 30.6.2015 (1 ex.), 17.7.2015 (1 ex.)

***Pieris rapae* (Linnaeus, 1758):** 16.8.2009 (2 ex.), 19.9.2009 (1 ex.), 31.7.2010 (8 ex.), 15.8.2010 (12 ex.), 21.8.2010 (7 ex.), 4.9.2010 (2 ex.), 29.7.2011 (4 ex.), 21.8.2011 (27 ex.), 28.8.2011 (5 ex.), 1.9.2011 (4 ex.), 30.6.2015 (2 ex.)

***Pieris napi* (Linnaeus, 1758):** 17.5.2009 (7 ex.), 18.6.2009 (1 ex.), 17.7.2009 (1 ex.), 30.7.2009 (1 ex.), 16.8.2009 (1 ex.), 22.5.2010 (1 ex.), 27.6.2010 (2 ex.), 31.7.2010 (2 ex.), 21.8.2010 (4 ex.), 4.9.2010 (2 ex.), 21.8.2011 (3 ex.), 28.8.2011 (1 ex.), 1.9.2011 (1 ex.), 29.5.2015 (2 ex.), 30.6.2015 (1 ex.)

***Colias alfacariensis* Ribbe, 1905:** 31.7.2010 (1 ex.), 21.8.2010 (2 ex.), 21.8.2011 (3 ex.), 1.9.2011 (1 ex.)

***Gonepteryx rhamni* (Linnaeus, 1758):** 17.5.2009 (1 ex.), 17.7.2009 (2 ex.), 30.7.2009 (3 ex.), 22.5.2010 (1 ex.), 31.7.2010 (1 ex.), 21.8.2011 (3 ex.), 29.5.2015 (hojně)

LYCAENIDAE

***Lycaena phlaeas* (Linnaeus, 1761):** 30.7.2009 (1 ex.), 21.8.2011 (1 ex.), 1.9.2011 (1 ex.)

***Thecla betulae* (Linnaeus, 1758):** 30.7.2009 (1 ex.)

***Satyrium spini* (Fabricius, 1787):** VU; 30.6.2015 (2 ex.)

Na Vinařické hoře pozorován na lomových stěnách a jejich hranách. Tyto biotopy je potřeba udržovat bez souvislého vegetačního zápoje. Veškeré zásahy nutno přizpůsobit nárokům živné rostliny (*Rhamnus catharticus*).

***Satyrium acaciae* (Fabricius, 1787):** VU; 18.6.2009 (3 ex.), 27.6.2010 (11 ex.)

Biotopové nároky tohoto druhu na lokalitě lze považovat za obdobné jako u druhu *Iphiclidides podalirius*.

***Callophrys rubi* (Linnaeus, 1758):** 17.5.2009 (1 ex.)

***Celastrina argiolus* (Linnaeus, 1758):** 17.7.2009 (1 ex.)

***Scolitantides vicrama* (Moore, 1865):** EN; 28.4.2009 (1 ex.), 17.5.2009 (2 ex.), 22.5.2010 (3 ex.), 5.6.2011 (2 ex.)

V Česku rapidně ustupující druh (Beneš et al. 2002, Heřman et Skala 2015). Na Vinařické hoře pozorován na lomových stěnách a jejich hranách. Tyto biotopy je potřeba udržovat bez souvislého vegetačního zápoje, s dostatečným zastoupením holých plošek. Veškeré zásahy nutno zohlednit vzhledem k porostům živné rostliny (*Thymus* spp.).

***Glaucopsyche alexis* (Poda, 1761):** VU; 17.5.2009 (8 ex.), 18.6.2009 (1 ex.), 22.5.2010 (1 ex.), 29.5.2015 (1 ex.)

V Čechách ustupující druh, z Kokořínska jej recentně uvádí Vrabec (2006). Vinařická hora se aktuálně jeví jako lokalita se stálou (byť nepočetnou) populací, navazující na souvislejší výskyt druhu v Českém středohoří. Dospělci byli nejčastěji pozorováni v okolí pastvin a starých sadů v jižní části PP, což odpovídá preferenci pozdějších sukcesních stadií s nezapojenou vegetací tímto druhem.

***Plebejus argyrognomon* (Bergsträsser, 1779):** 18.6.2009 (1 ex.), 15.8.2010 (1 ex.)

***Polyommatus icarius* (Esper, [1789]):** 18.6.2009 (1 ex.)

***Polyommatus icarus* (Rottemburg, 1775):** 18.6.2009 (2 ex.), 17.7.2009 (1 ex.), 30.7.2009 (8 ex.), 16.8.2009 (14 ex.), 31.8.2009 (3 ex.), 22.5.2010 (2 ex.), 27.6.2010 (2 ex.), 5.7.2010 (2 ex.), 31.7.2010 (1 ex.), 15.8.2010 (9 ex.), 21.8.2010 (16 ex.), 4.9.2010 (4 ex.), 29.7.2011 (1 ex.), 21.8.2011 (11 ex.), 28.8.2011 (3 ex.), 1.9.2011 (2 ex.), 29.5.2015 (11 ex.)

***Polyommatus coridon* (Poda, 1761):** 31.7.2010 (1 ex.), 4.9.2010 (1 ex.)

NYMPHALIDAE

***Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758):** 17.7.2009 (1 ex.), 16.8.2009 (3 ex.), 31.7.2010 (1 ex.), 21.8.2010 (1 ex.)

***Issoria lathonia* (Linnaeus, 1758):** 17.7.2009 (1 ex.), 19.9.2009 (1 ex.), 31.7.2010 (2 ex.), 15.8.2010 (1 ex.), 1.9.2011 (1 ex.), 23.9.2011 (1 ex.), 30.6.2015 (1 ex.)

***Boloria dia* (Linnaeus, 1758):** 21.8.2011 (1 ex.), 30.6.2015 (1 ex.)

***Aglais io* (Linnaeus, 1758):** 17.7.2009 (5 ex.), 30.7.2009 (2 ex.), 31.7.2010 (1 ex.), 21.8.2010 (1 ex.)

***Aglais urticae* (Linnaeus, 1758):** 15.8.2010 (1 ex.), 21.8.2010 (3 ex.), 5.6.2011 (1 ex.), 21.8.2011 (2 ex.), 28.8.2011 (1 ex.), 1.9.2011 (1 ex.), 30.6.2015 (2 ex.)

***Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758):** 18.6.2009 (1 ex.), 31.8.2009 (1 ex.), 31.7.2010 (1 ex.), 15.8.2010 (1 ex.), 1.9.2011 (1 ex.), 23.9.2011 (1 ex.), 29.5.2015 (1 ex.)

***Vanessa cardui* (Linnaeus, 1758):** 17.5.2009 (6 ex.), 18.6.2009 (1 ex.), 17.7.2009 (7 ex.), 30.7.2009 (4 ex.), 16.8.2009 (4 ex.), 31.8.2009 (1 ex.), 5.7.2010 (1 ex.), 31.7.2010 (1 ex.), 15.8.2010 (1 ex.), 21.8.2010 (1 ex.), 1.9.2011 (1 ex.), 29.5.2015 (2 ex.)

***Polygonia c-album* (Linnaeus, 1758):** 15.8.2010 (1 ex.)

***Araschnia levana* (Linnaeus, 1758):** 17.7.2009 (1 ex.)

***Pararge aegeria* (Linnaeus, 1758):** 17.7.2009 (3 ex.), 30.7.2009 (1 ex.), 22.5.2010 (3 ex.), 29.5.2015 (1 ex.)

***Lasiommata megera* (Linnaeus, 1767):** 17.5.2009 (6 ex.), 18.6.2009 (2 ex.), 30.7.2009 (8 ex.), 16.8.2009 (2 ex.), 19.9.2009 (2 ex.), 22.5.2010 (2 ex.), 5.7.2010 (3 ex.), 31.7.2010 (10 ex.), 15.8.2010 (8 ex.), 21.8.2010 (4 ex.), 4.9.2010 (3 ex.), 29.7.2011 (1 ex.), 21.8.2011 (5 ex.), 1.9.2011 (1 ex.), 29.5.2015 (3 ex.), 17.7.2015 (1 ex.)

***Coenonympha pamphilus* (Linnaeus, 1758):** 17.5.2009 (16 ex.), 18.6.2009 (9 ex.), 17.7.2009 (1 ex.), 16.8.2009 (4 ex.), 31.8.2009 (7 ex.), 22.5.2010 (6 ex.), 27.6.2010 (8 ex.), 5.7.2010 (8 ex.), 31.7.2010 (4 ex.), 15.8.2010 (14 ex.), 21.8.2010 (5 ex.), 4.9.2010 (8 ex.), 5.6.2011 (6 ex.), 29.7.2011 (1 ex.), 21.8.2011 (21 ex.), 28.8.2011 (22 ex.), 1.9.2011 (13 ex.), 29.5.2015 (2 ex.), 30.6.2015 (3 ex.), 21.8.2015 (2 ex.)

***Coenonympha arcania* (Linnaeus, 1760):** 18.6.2009 (19 ex.), 17.7.2009 (1 ex.), 27.6.2010 (19 ex.), 5.7.2010 (11 ex.), 5.6.2011 (7 ex.), 1.9.2011 (1 ex.), 29.5.2015 (3 ex.), 30.6.2015 (10 ex.)

***Aphantopus hyperantus* (Linnaeus, 1758):** 17.7.2009 (8 ex.), 27.6.2010 (10 ex.), 5.7.2010 (6 ex.), 2.7.2011 (5 ex.), 29.7.2011 (2 ex.), 30.6.2015 (hojně), 17.7.2015 (hojně)

***Maniola jurtina* (Linnaeus, 1758):** 18.6.2009 (1 ex.), 17.7.2009 (25 ex.), 30.7.2009 (18 ex.), 16.8.2009 (3 ex.), 31.8.2009 (2 ex.), 5.7.2010 (6 ex.), 31.7.2010 (19 ex.), 15.8.2010 (11 ex.), 21.8.2010 (7 ex.), 4.9.2010 (2 ex.), 2.7.2011 (2 ex.), 29.7.2011 (3 ex.), 21.8.2011 (8 ex.), 28.8.2011 (1 ex.), 1.9.2011 (1 ex.), 30.6.2015 (4 ex.), 17.7.2015 (hojně)

***Melanargia galathea* (Linnaeus, 1758):** 17.7.2009 (28 ex.), 30.7.2009 (7 ex.), 27.6.2010 (8 ex.), 5.7.2010 (9 ex.), 31.7.2010 (6 ex.), 15.8.2010 (1 ex.), 2.7.2011 (19 ex.), 29.7.2011 (1 ex.), 30.6.2015 (hojně), 17.7.2015 (hojně)

***Hipparchia semele* (Linnaeus, 1758):** CR; 17.7.2009 (3 ex.), 30.7.2009 (5 ex.), 16.8.2009 (10 ex.), 31.8.2009 (9 ex.), 5.7.2010 (4 ex.), 31.7.2010 (11 ex.), 15.8.2010 (10 ex.), 21.8.2010 (5 ex.), 4.9.2010 (16 ex.), 2.7.2011 (1 ex.), 29.7.2011 (2 ex.), 21.8.2011 (8 ex.), 28.8.2011 (11 ex.), 1.9.2011 (7 ex.), 30.6.2015 (1 ex.), 17.7.2015 (2 ex.), 21.8.2015 (7 ex.), 30.6.2015 (1 ex.), 17.7.2015 (2 ex.), 21.8.2015 (7 ex.)

Tento kriticky ohrožený druh u nás v lokálně větších počtech přežívá pravděpodobně již jen v oblasti Českého krasu (Jakubíková 2012, Heřman et Korynta 2015). Na Vinařické hoře nebyl druh z hlediska populační ekologie podrobněji studován, aktuální populace se však stále jeví jako perspektivní. V největší četnosti se motýli vyskytují především v širším okolí vrcholové vyhlídky (zejména sešlapávané plochy), často ale byli pozorováni i v řídkých porostech vzrostlejšího náletu (bříza, jiva, osika) na úpatí lomových stěn a v okolí cest, které vyhledávají k odpočinku a také se zde páří (Obr. 27 v barevné příloze na str. 494).

PYRALIDAE

***Aphomia sociella* (Linnaeus, 1758):** 16.–17.7.2015 (1 ex.)

***Endotricha flammealis* (Den. & Schiff., 1775):** 16.–17.7.2015 (1 ex.)

***Oncocera semirubella* (Scopoli, 1763):** 16.–17.7.2015 (1 ex.)

CRAMBIDAE

***Cynaeda dentalis* (Den. & Schiff., 1775):** 16.8.2009 (1 ex.)

DREPANIDAE

***Cilix glaucata* (Scopoli, 1763):** 19.9.2009 (1 housenka na *Prunus* sp.)

SATURNIIDAE

***Aglia tau* (Linnaeus, 1758):** 28.4.2009 (1 ex.)

SPHINGIDAE

***Hemaris fuciformis* (Linnaeus, 1758):** NT; 17.5.2009 (1 ex.)

GEOMETRIDAE

***Aspitates gilvaria* (Den. & Schiff., 1775):** 16.8.2009 (1 ex.)

Lokální druh xerothermních stanovišť teplých oblastí (Macek et al. 2012).

***Ematurga atomaria* (Linnaeus, 1758):** 29.5.2015 (1 ex.), 30.6.2015 (2 ex.), 17.7.2015 (1 ex.)

***Siona lineata* (Scopoli, 1763):** 31.5.–1.6.2015 (1 ex.)

***Chiasmia clathrata* (Linnaeus, 1758):** 29.5.2015 (2 ex.), 16.–17.7.2015 (hojně)

***Minoa murinata* (Scopoli, 1763):** 29.5.2015 (2 ex.)

***Cataclysmes riguata* (Hübner, 1813):** 31.5.–1.6.2015 (2 ex.), 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Velmi lokální druh teplých oblastí (Macek et al. 2012).

***Aploclera plagiata* (Linnaeus, 1758):** 31.5.–1.6.2015 (1 ex.)

***Chloroclysta siterata* (Hufnagel, 1767):** 31.5.–1.6.2015 (1 ex.)

Euphyia frustata (Treitschke, 1828): 16.–17.7.2015 (7 ex.)

Lokální a vzácný druh teplejších oblastí (Macek et al. 2012).

Scotopteryx chenopodiata (Linnaeus, 1758): 16.–17.7.2015 (4 ex.)

Xanthorhoe quadrifasiata (Clerck, 1759): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Epirrhoe alternata (Müller, 1764): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Idaea moniliata (Den. & Schiff., 1775): 16.–17.7.2015 (4 ex.)

Rhodostrophia vibicaria (Clerck, 1759): 30.6.2015 (1 ex.)

Scopula ornata (Scopoli, 1763): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

NOTODONTIDAE

Clostera pigra (Hufnagel, 1766): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Ptilodon cucullina (Den. & Schiff., 1775): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

EREBIDAE

Eilema complana (Linnaeus, 1758): 16.–17.7.2015 (5 ex.)

Euclidia glyphica (Linnaeus, 1758): 29.5.2015 (2 ex.)

NOCTUIDAE

Deltote deceptorica (Scopoli, 1763): 31.5.–1.6.2015 (4 ex.)

Tyta luctuosa (Den. & Schiff., 1775): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Amphipyra tragopoginis (Clerck, 1759): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Bryophila domestica (Hufnagel, 1766): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Calamia tridens (Hufnagel, 1766): 16.–17.7.2015 (4 ex.)

Apamea monoglyphica (Hufnagel, 1766): 16.–17.7.2015 (3 ex.)

Apamea sublustris (Esper, 1788): 31.5.–1.6.2015 (1 ex.)

Cosmia trapezina (Linnaeus, 1758): 16.–17.7.2015 (6 ex.)

Cosmia pyralina (Den. & Schiff., 1775): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Lacanobia w-latinum (Hufnagel, 1766): 31.5.–1.6.2015 (1 ex.)

Lacanobia suasa (Den. & Schiff., 1775): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Melanchnra persicariae (Linnaeus, 1761): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Mythimna conigera (Den. & Schiff., 1775): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Mythimna pallens (Linnaeus, 1758): 31.5.–1.6.2015 (1 ex.), 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Mythimna ferrago (Fabricius, 1787): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Noctua pronuba (Linnaeus, 1758): 31.5.–1.6.2015 (1 ex.), 16.–17.7.2015 (2 ex.)

Noctua comes Hübner, 1813: 16.–17.7.2015 (13 ex.)

Noctua fimbriata (Schreber, 1759): 16.–17.7.2015 (1 ex.)

Noctua janthina Den. & Schiff., 1775: 16.–17.7.2015 (5 ex.)

Xestia ditrapezium (Den. & Schiff., 1775): 16.–17.7.2015 (2 ex.)

Diskuse a závěr

Během lepidopterologického průzkumu PP Vinařická hora (Obr. 28 v barevné příloze na str. 494) v obdobích 2009–2011 a 2015 bylo zjištěno celkem 99 druhů motýlů. Ze 47 zjištěných druhů tzv. denních motýlů (Rhopalocera) je plná pětina ochránářsky významných, tj. je předmětem aktuálního červeného seznamu bezobratlých (Farkač et al. 2005) nebo legislativní ochrany. Ke kriticky ohroženým

druhům patří *Hipparchia semele*, k druhům ohroženým *Thymelicus acteon* a *Scolitantides vicrama*, zranitelnými druhy jsou *Spialia sertorius*, *Hesperia comma*, *Iphiclides podalirius*, *Satyrrium spini*, *S. acaciae* a *Glaucopsyche alexis*. Z dalších významnějších nálezů je potřeba zmínit téměř ohrožený druh *Hemaris fuciformis* a lokální teplomilné píďalky *Aspitates gilvaria*, *Cataclysmes rigata* a *Euphyia frustata*. Zatímco denní motýli byli (zejména v období 2009–2011) studováni intenzivně a počet zjištěných druhů lze považovat za odpovídající použité metodice, intenzitě a trvání průzkumu, studium většiny ostatních skupin probíhalo pouze velmi extenzivně a v tomto směru dosažené výsledky mají pouze informativní a doplňující charakter. Pokračujícím průzkumem lokality (např. v rámci monitoringu dopadu průběžně prováděných managementových opatření) lze očekávat nálezy řady dalších významných druhů. Na základě zjištěného však lze již nyní konstatovat, že PP Vinařická hora představuje velice významné refugium motýlí fauny na Kladensku. Aktuálně prováděný management (extenzivní pastva, mozaikovitý výřez náletové vegetace a kosení) má při zohlednění individuálních nároků významných druhů potenciál přispět k její další stabilizaci. Velmi kladně lze v této souvislosti hodnotit rovněž sešlap, jehož efekt je logicky nejpatrnější ve vrcholové části a v okolí nejfrekventovanějších stezek, které tak mohou sloužit jako koridory pro šíření a vzájemnou komunikaci jedinců konkrétního druhu v rámci populace. Vzhledem k metapopulační strategii řady významných druhů bude však pravděpodobně pro jejich přežití v dlouhodobém hledisku klíčová i možnost dalšího šíření do patřičně připravené volné krajiny v okolí, což obecně lze označit jako jednu z největších výzev současné ochrany přírody.

Poděkování

Autor děkuje J. Šumpichovi (Národní muzeum, Praha) a V. Vrabčovi (Česká zemědělská univerzita, Praha) za připomínky k rukopisu práce. Sběr dat v letech 2009–2011 probíhal v rámci projektu monitoringu biologické rozmanitosti vinic a sadů podporovaného Programem rozvoje venkova.

Literatura

- Beneš J., Konvička M., Dvořák J., Fric Z., Havelda Z., Pavlíčko A., Vrabec V. & Weidenhoffer Z. [eds] (2002): Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana I, II. Butterflies of the Czech Republic: Distribution and Conservation I, II. – Společnost pro ochranu motýlů, Praha, 857 pp.
- Bezděčka P. & Skoupý V. (1989): Mravenci Vinařické hory. – Muzeum a současnost, ser. natur., 3: 35–41.
- Číla P. (2009): Výsledky faunistického průzkumu motýlů (Lepidoptera) Středočeského kraje. Results of the faunistic research of Lepidoptera in Central Bohemia, Czech Republic. – *Bohemia centralis*, 29: 47–95.
- Dobner L. & Lorencová M. (2000): Vinařická hora a okolí: průvodce přírodní památkou Vinařická hora. – Okresní úřad Kladno, 20 pp.

- Farkač J., Král D. & Škorpík M. [eds] (2005): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- Heřman P. & Korynta J. (2015): Aktuální stav populací třech ohrožených druhů motýlů na vybraných středočeských lokalitách. – In: Vrabec V. & Bubová T. [eds]: IX. Lepidopterologické kolokvium. Sborník abstraktů z konference. – FAPPZ, Česká zemědělská univerzita v Praze, 18. září 2015, p. 5.
- Heřman P. & Skala P. (2015): Ohrožené druhy hmyzu Českého krasu: modrásek *Scolitantides vicrama* (Moore, 1865) (Lepidoptera: Lycaenidae). Endangered insect species of the Czech Karst (Czech Republic, Central Bohemia): Eastern Baton Blue, *Scolitantides vicrama* (Moore, 1865) (Lepidoptera: Lycaenidae). – Fragmenta Ioannea Collecta, 21: 59–67.
- Jakubíková L. (2012): Autekologie kriticky ohroženého okáče metlicového (*Hipparchia semele* L.) v CHKO Český kras. – Diplomová práce, dep. Česká zemědělská univerzita v Praze, 56 pp.
- Konvička M., Beneš J. & Čížek L. (2005): Ohrožený hmyz nelesních stanovišť: ochrana a management. Sagittaria, Olomouc, 127 pp.
- Kudrna O., Pennerstorfer J. & Lux K. (2015): Distribution atlas of European butterflies and skippers. – Wissenschaftlicher Verlag Peks i.K., Schwanfeld, 632 pp.
- Laštůvka Z. et Liška J. (2011): Komentovaný seznam motýlů České republiky. Annotated checklist of moths and butterflies of the Czech Republic (Insecta: Lepidoptera). – Biocont Laboratory, Brno, 148 pp.
- Lorencová M. (2001): Přírodní památka Vinařická hora. – Živa, 4: 186.
- Macek J., Procházka J. & Traxler L. (2012): Motýli a housenky střední Evropy. Noční motýli III. – píďalkovití. – Academia, Praha, 424 pp.
- Novák I. (2011): Motýli (Lepidoptera) Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. Butterflies and Moths (Lepidoptera) of the Křivoklátsko Protected Landscape Area. – Bohemia centralis, 31: 301–319.
- Skoupý V. & Steif J. (1984): Střevlíkovití (Coleoptera, Carabidae) Vinařické hory. – Bohemia centralis, 13: 279–286.
- Vrabec V. (2006): Motýli (Lepidoptera) CHKO Kokořínsko – předběžné výsledky. Lepidoptera of Kokořínsko Protected Landscape Area – preliminary results. – Bohemia centralis, 27: 365–398.

Recenzovali:

Ing. Jan Šumpich

Mgr. Vladimír Vrabec, Ph.D.

Obr. 27. Okáči *Hipparchia semele* při kopulaci, PP Vinařická hora, 21.8.2015. Foto P. Heřman.

Fig. 27. Mating couple of the Grayling (*Hipparchia semele*), Vinařická hora Nature Monument, August 21, 2015. Photo by P. Heřman.

Obr. 28. Pohled na část PP Vinařická hora v období extrémního letního sucha, 21.8.2015. Foto P. Heřman.

Fig. 28. A part of the Vinařická hora Nature Monument during extremely dry summer season, August 21, 2015. Photo by P. Heřman.